

Question Booklet Series: **A**

Question Booklet Serial No.: **110329**

B.Ed. Entrance Test – 2023

Important: Please consult your Admit Card/Roll No. slip before filling your Roll Number on the Test Booklet and Answer Sheet.

Roll No.

(In Figure)

(In Words)

--	--	--	--	--	--

O.M.R. Answer Sheet Serial No.

--	--	--	--	--	--

Signature of Candidate: _____

Signature of Invigilator: _____

Time: 2 Hours

Number of Questions: 120

Maximum Marks: 100

DO NOT OPEN THE SEAL ON THE BOOKLET UNTIL ASKED TO DO SO.

INSTRUCTIONS:

1. Write your Roll No. on the Questions Booklet and also on the OMR Answer Sheet in the space provided and nowhere else.
2. Enter the Question Booklet Serial No. on the OMR Answer Sheet. Darken the corresponding bubbles with **Black Pen only**.
3. Do not make any identification mark on the Answer Sheet or Question Booklet.
4. Please check that this Question Booklet contains **120** Questions. In case of any discrepancy, inform the Assistant Superintendent within 10 minutes of the start of Test.
5. **Question Nos. 1 to 80 are common for all. For Language paper of Punjabi (Q. No. 81-100) and Hindi (101-120), Candidates are to attempt only one language. Candidates who have studied Punjabi in 10th Class have to attempt questions of Punjabi language.**
6. Each question has four alternative answer (A,B,C,D) of which only one is correct. For each question, darken only one bubble (A or B or C or D), whichever you think is the correct answer, on the Answer Sheet with **Black Ball Pen only**.
7. **Question Nos. 1 - 60 are also available in trilingual (English, Hindi and Punjabi mediums).**
8. **There will be no negative marking.**
9. If you do not want to answer a question, leave all the bubbles corresponding to that question blank in the OMR Sheet. No marks will be deducted in such cases.
10. **40 minutes Extra would be given to the visually handicapped/PwD Candidates.**
11. **Darken the bubbles in the OMR Answer Sheet according to the Serial No. of the question given in the Question Booklet.**
12. If you want to change an already marked answer, erase the shade in the darkened bubble completely.
13. For rough work only the blank sheet at the end of the Question Booklet be used.
14. The Answer Sheet is designed for computer evaluation. Therefore, if you do not follow the instructions given on the Answer Sheet, it may make evaluation by the computer difficult. **Any resultant loss to the candidate on the above account, i.e. not following the instructions completely, shall be of the candidate only.**
15. After the test, hand over the Question Booklet and the Answer Sheet to the Assistant Superintendent on duty.
16. In no case the Answer Sheet, the Question Booklet, or its part or any material copied/noted from this Booklet is to be taken out of the examination hall. Any candidate found doing so would be expelled from the examination.
17. A candidate who creates disturbance of any kind or changes his/her seat or is found in possession of any paper possibly of any assistant or found giving or receiving assistant or found using any other unfair means during the examination will be expelled from the examination by the Centre Superintendent/Observer whose decision shall be final.
18. **Communication equipment such as mobile pager cellular phones, wireless set, scanner, camera or any electronic/digital gadget etc., is not permitted inside the examination hall. Use of calculators is not allowed.**
19. The candidates will not be allowed to leave the Examination Hall/Room before the expiry of the allotted time.

PART-A: GENERAL AWARENESS TEST

1. Which state has the highest sex ratio in India?
(A) Kerala (B) Puducherry (C) Tamilnadu (D) Andhra Pradesh
2. Which of the following is the greatest source of energy?
(A) Wind power (B) Solar energy (C) Petroleum oil (D) Natural gas
3. Non-renewable source of energy is:
(A) Geothermal (B) Coal (C) Nuclear (D) None
4. Chipko Movement was started by
(A) Hemwati Nandan Bahuguna (B) Sunder Lal Patwa
(C) Sunder Lal Gautam (D) Sunder Lal Bahuguna
5. Three Language Formula was given by which commission
(A) Indian Education Commission (1964-66)
(B) University Education Commission (1948-49)
(C) Secondary Education Commission (1952-53)
(D) National Policy on Education (1986)
6. What civic Observance Day held every April attracts about one billion participants in over 190 countries
(A) World Environment Day (B) Earth Day
(C) World Health Day (D) World Heritage Day
7. Dwarf star Lucy is approximately ninety percent (90%) crystallised carbon, making it the largest known what?
(A) Diamond (B) Nickel (C) Graphite (D) Coke
8. Which book of 17th century is often estimated to be the bestselling novel of all time?
(A) Hamlet (B) Macbeth (C) Don Quixote (D) Othello
9. Who was the first Education Minister of India after independence?
(A) Maulana Abul Kalam Azad (B) Abdul Kalam Azad
(C) Dharmendra Pradhan (D) Ramesh Pokhariai Nishank
10. Who won the Indonesian Open Super 100 Event?
(A) Dhruv Kapila & MR Arjun
(B) Cai Yun & Fu Haifeng
(C) Chirag Shetty & Satwiksairaj Rankireddy
(D) Lee Yong Dae & Jun Jae Sung
11. Which of the following is one of the Jyotirlinga Shrines?
(A) Jageshwar temple (B) Somnath temple
(C) Mahabaleshwar temple (D) Tungnath temple
12. Global Buddhist Summit 2023 was organised in?
(A) Dhaka (B) China (C) Japan (D) New Delhi

13. NEP, 2020 lays emphasis on
 (A) Holistic development (B) Mental development
 (C) Emotional development (D) Spiritual development
14. MERU stands for in NEP, 2020
 (A) Multidisciplinary Education and Rehabilitation Universities
 (B) Multidisciplinary Education and Research Universities
 (C) Multidisciplinary Education and Rehearsal Universities
 (D) Multifaceted Education and Research Universities
15. Who is the speaker of Lok Sabha?
 (A) Aditya Birla (B) Om Birla (C) Sumitra Mahajan (D) Venkaiah Naidu
16. Who is the Minister of State for Science and Technology
 (A) Dr. Jitendera Singh (B) Arjun Ram Meghwal
 (C) Smriti Irani (D) Govind Ram Meghwal
17. What is the Capital of Manipur?
 (A) Aizawl (B) Shillong (C) Imphal (D) Kohima
18. Walker cup is associated with which game.
 (A) Golf (B) Basket Ball (C) Cricket (D) Tennis
19. Terrestrial planets are?
 (A) Mercury (B) Venus (C) Earth (D) All of these
20. Vibrant Village Programme was launched in which state of India?
 (A) Sikkim (B) Arunachal Pradesh
 (C) Nagaland (D) Mizoram

PART-B: TEACHING POTENTIAL

21. The District Primary Education Programme (DPEP) was launched in which year?
 (A) 1992 (B) 1993 (C) 1994 (D) 1995
22. Which of the following factor is not a part of the Thurston's Group factor theory of Intelligence?
 (A) Verbal factor (B) Perceptual factor (C) Spatial factor (D) Emotional factor
23. As per Cognitive Development theory of Jean Piaget, this is the stage when the child's thinking and reasoning is quite illogical and egocentric in nature:
 (A) Concrete Operational Stage (B) Pre-operational Stage
 (C) Sensory-motor Stage (D) Formal Operational Stage
24. The most appropriate purpose of learning is:
 (A) Modification of behaviour (B) Preparing oneself for employment
 (C) Personal adjustment (D) Academic achievement

25. Which of the following apex body regulates the Teacher Education Programme in the field of Special Education:
(A) AICTE (B) NCTE (C) RCI (D) NCERT
26. Gifted child is identified on the basis of:
(A) Intelligence test (B) Aptitude test
(C) Personality test (D) Attitude test
27. Which of the following phase is **not** related to Micro-Teaching:
(A) Knowledge acquisition phase (B) Skill acquisition phase
(C) Transfer phase (D) Recapitulation phase
28. In a classroom, a teacher evolves or generates a number of ideas as quickly as possible without paying consideration about their validity and appropriateness, then which of the following strategy is being used by the teacher:
(A) Exposition strategy (B) Brainstorming strategy
(C) Illustration strategy (D) Heuristic strategy
29. The preparatory stage in school education recommended by NEP 2020 is related to which of the following:
(A) Pre-school (B) Grades 1-2 (C) Grades 3-5 (D) Grades 6-8
30. NIPUN Bharat Mission focuses on _____.
(A) developing the life skills among students
(B) developing the fundamental literacy and numeracy skills of students
(C) developing the vocational skills of students
(D) developing the social skills of students
31. Which of following assumption is **not** related to non-directive counselling?
(A) The objectives of counselling are achieved primarily through a problem solving situation
(B) An emotional disturbance is the primary cause of preventing an individual from adjusting properly
(C) The client will, if given the opportunity, choose for himself the goals most likely to result in greatest possible happiness
(D) In a reasonably short time, the counselling situation should develop to a point at which the client will be able to operate independently
32. Truancy in the class can be minimized by
(A) pushing the students
(B) ignoring the students
(C) teaching the class effectively
(D) making the students realize that it is bad to be absent in the class

33. The term "Didactics" is related to:
 (A) Teacher centered method of instruction
 (B) Child centered method of instruction
 (C) Cultural aspects of education
 (D) Ethical aspects of education
34. The process of learning new ideas and making use of those ideas is called
 (A) Cooperation (B) Assimilation (C) Acculturation (D) Competition
35. Who is known as the 'Father of Kindergarten'?
 (A) Spencer (B) Bloom (C) Plato (D) Froebel
36. Which of the following Article in the Indian Constitution is related to 'Rights of minorities' to establish and administer educational institutions?
 (A) Article 29 (B) Article 30 (C) Article 44 (D) Article 46
37. Which of the following is a component of human resources in a school?
 (A) Management Committee (B) Teachers
 (C) Students (D) All of these
38. Which among the following is oldest school of Psychology?
 (A) Gestaltism (B) Behaviourism
 (C) Structuralism (D) Functionalism
39. The author of the book 'How we think' is:
 (A) Sigmund Freud (B) Herbert Spencer
 (C) James Watt (D) John Dewey
40. Arrange in ascending order of moral development of a child described by Kohlberg:
 1. Avoiding punishment
 2. Good boy attitude
 3. Social contract
 4. Principle
 5. Law and order morality
 6. Self Interest
 (A) 6, 1, 3, 2, 4, 5 (B) 1, 2, 3, 4, 6, 5 (C) 6, 1, 2, 3, 5, 4 (D) 1, 6, 2, 5, 3, 4

PART-C: GENERAL MENTAL ABILITY TEST

Directions (Q. Nos. 41-42): These questions are based on the following five numbers:

428, 724, 365, 946, 579

41. If 2 is subtracted from even numbers and 1 is subtracted from odd numbers, then how many numbers thus formed will be exactly divisible by 4?
 (A) 0 (B) 1 (C) 2 (D) 3

42. What is the sum of 3rd digit of second highest number and the 2nd digit of third lowest number?
 (A) 9 (B) 10 (C) 11 (D) 12
43. How many I are both immediately preceded and followed by H in the following series?
 H I H I I T H H H I H I H I H I I H H I I I H H H I H I H I H I I H H I H
 (A) 6 (B) 7 (C) 8 (D) 9
44. In the following group of letters, find the group in which the number of letters skipped in between the adjacent letters in the group is constant.
 (A) EZUP (B) STAB (C) ORTX (D) ZWQN

Directions-(Q. Nos. 45-46): In each of the following question, jumbled letters of a meaningful word are given. You are required to rearrange these letters and select from the given alternatives, the word which is almost similar in meaning to the rearranged word.

45. ANGHSIR
 (A) DECREASE (B) DECORATE (C) DILIGENT (D) DIMINISH
46. RATDHE
 (A) PROFIT (B) GAIN (C) COMPOSE (D) SCARCITY
47. City 'E' is to the West of City 'N'. City 'S' is to the South of City 'E'. If City 'L' is to the East of City 'S', then in which direction is City 'L' located with respect to City 'E'?
 (A) South (B) North (C) South-East (D) South-West
48. Suman is facing North. She turns 180° in the anti-clockwise direction and then 225° in the clockwise direction. Which direction is she facing now?
 (A) East (B) North-East (C) West (D) North-West

Directions-(Q. No. 49): Read the following information and based on this information answer the question given below:

- I. If, 'R × S' means 'R is father of S'
 II. If, 'R + S' means 'R is wife of S'
 III. If, 'R - S' means 'R is son of S'
 IV. If, 'R ÷ S' means 'R is daughter of S'

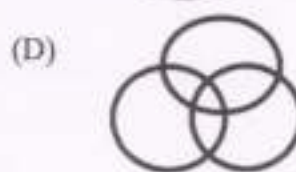
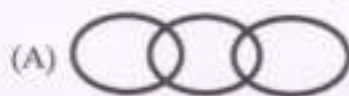
49. What will come in place of the question mark (?) to establish that 'A' is the nephew of 'D' in the expression-
 A ? B ÷ C × D
 (A) + (B) - (C) × (D) ÷
50. In a certain year, there were exactly four Fridays and exactly four Mondays in January. On what day of the week did the 19th of January fall that year?
 (A) Saturday (B) Sunday (C) Monday (D) Tuesday

51. How many four-digit numbers can be formed using the digits 1, 2, 3 and 4 (without repetitions) in some order?
 (A) 12 (B) 16 (C) 20 (D) 24
52. There are five different books of Maths, three different books of English and four different books of Science in a library. How many ways are there to get the two books (each of different subject) issued?
 (A) 60 (B) 47 (C) 15 (D) 12

Directions~(Q. Nos. 53-54): Select the related word from the given alternatives:

53. Entomology : Insects :: Ornithology : ?
 (A) Mosquito (B) Fungi (C) Birds (D) Microbes
54. Misogynist : Women :: Misanthrope : ?
 (A) God (B) Humanity (C) Witch (D) Patriot
55. Pointing to a woman in the photograph, Ravi said, "The only daughter of her grandfather is my wife." How is Ravi related to that woman?
 (A) Father (B) Uncle (C) Brother (D) Son
56. Five persons P, Q, R, S, and T live on five floors of a building but not necessarily in this order. The ground floor is numbered 1 and the uppermost floor is numbered 5. There are three floors between P & Q. R lives on anyone of the floor above S. Who lives on the floor number 3.
 (A) R (B) S (C) T (D) Can't be determined
57. Select the Venn diagram that best illustrates the relationship between the following classes:

Parents, Famous Persons, Farmers

Directions~(Q. No. 58): Read the following information carefully and answer the question given below:

In the given matrix, a letter can be represented first by its row number and followed by its column number, e.g., H is represented by 11, 23 etc. Identify one set of number pairs out of (A,B,C,D) which represents the given word.

	0	1	2	3	4
0	A	R	S	T	H
1	T	H	A	R	S
2	R	S	T	H	A
3	H	A	R	S	T
4	S	T	H	A	E

58. STAR

- (A) 21,34,41,32 (B) 02,22,24,33 (C) 40,03,31,13 (D) 33,34,12,10

59. In the given question, three statements are given followed by four conclusions numbered I, II, III and IV. Read all the conclusions and then decide which of the given conclusion(s) logically follow(s) from the given statements disregarding commonly known facts:

Statements:

- All cats are rats.
- All rats are pigeons.
- All pigeons are peacocks.

Conclusions:

- I. All cats are peacocks.
- II. Some peacocks are cats.
- III. Some pigeons are cats.
- IV. All rats are cats.

- (A) I & II follow (B) I, II & III follow
(C) All conclusions follow (D) None of the conclusions follows

60. In the question below are given two statements followed by two conclusions numbered I and II. Read all the conclusions and then decide which of the given conclusion(s) logically follow(s) from the given statements disregarding commonly known facts:

Statements:

- Some shops are colleges.
- All colleges are hospitals.

Conclusions:

- I. At least some shops are hospitals.
- II. All hospitals are colleges.

- (A) Only conclusion I follows (B) Only conclusion II follows
(C) Neither I nor II follows (D) Both I and II follow

PART – D: ENGLISH (Compulsory for all Candidates)

Directions for Question No. 61-63: Given below are some idioms/phrases followed by four alternative meanings for each. Choose the most appropriate answer from among the options (A), (B), (C) or (D).

61. Be as sharp as a tack
(A) A shrewd person
(B) A dumb person
(C) A clumsy person
(D) A clever person
62. Cut the mustard
(A) Share the news
(B) Reveal a secret
(C) To perform well
(D) Take offence at someone's rude behaviour
63. On tenterhooks:
(A) Happy and excited
(B) In suspense and anxiety
(C) Demoralized and sad
(D) Angry and irritated

Directions for Question No. 64-65: Each item in this section consists of a sentence with an underlined word followed by four options, (A), (B), (C) or (D). Select the option that is nearest in meaning to the underlined word and mark your response in your Answer Sheet accordingly.

64. During the pandemic the indigent people had to suffer a lot.
(A) Poor and needy
(B) Opulent
(C) Solvent
(D) Prosperous
65. The thrill of over-speeding the vehicle can be exhilarating, but it is important not to take the consequences lightly.
(A) Negotiating
(B) Exciting
(C) Agitating
(D) None of these

Directions for Question No. 66-70: Each item in this section has a sentence with three underlined parts labelled (A), (B) and (C). Read each sentence to find out whether there is any error in any underlined part. Indicate your response in the Answer Sheet against the corresponding options i.e., (A), or (B) or (C). If you find no error, your response should be indicated as (D).

66. My grandmother used / to go for a walk / every morning. / No Error.
 (A) (B) (C) (D)
67. The blind old beggar was/knocked upon by a blue car/while crossing the road./No error.
 (A) (B) (C) (D)
68. My mother go to the bed / at nine / every night./ No Error.
 (A) (B) (C) (D)
69. This kind of violent behaviour/ has not been seen here/since the last four years. No Error.
 (A) (B) (C) (D)
70. The angry lady walked hurriedly/ into the crowded hall/and shouted loud./ No Error.
 (A) (B) (C) (D)

Directions for Question No. 71-75: Read the following paragraph carefully and answer the following questions based upon your understanding of the given paragraph:

Our school syllabi, teaching methods and examinations are, with a few exceptions, based on encouraging conformism and rote learning. Questions by students are deterred for several reasons. The teacher does not have the confidence to answer the question. Or, the question, although a good one, may be irrelevant to the subject matter in the syllabus. Or the class is too big for the teacher to be able to establish a one-to-one rapport with each and every pupil. And, of course, there is a shortage of time for questions as the syllabus is crammed with too much matter. This time-crunch is often held as the prime culprit. With syllabi overloaded with the subject matter, harassed teachers addressing huge classes and many outside interruptions like bandhs and holidays, who has time to answer pupils' questions or to encourage a new line of thinking? It will take a long time for our law-makers to get their priorities right and encourage more schools, smaller classes and syllabi that emphasize comprehension rather than an excess of information.

71. What is the drawback of our school syllabi?
 (A) Excess of information
 (B) Too much exam-oriented
 (C) Too much reliance on cramming and conformism
 (D) None of the above

72. Write one major drawback of a big class?
 (A) Lack of one-to-one rapport
 (B) Too much noise in the classroom
 (C) Lack of infrastructure and benches
 (D) All of the above
73. What is the reason behind the shortage of time?
 (A) That the students have to come from far-flung areas
 (B) That the teachers are occupied with so many domestic duties
 (C) That there are less teaching days
 (D) That the syllabus is crammed with too much matter
74. Who is the prime culprit behind discouraging students' spontaneous questions?
 (A) Students are naughty
 (B) Lengthy syllabus
 (C) The teacher is irresponsible
 (D) All of the above
75. Find the word from the passage which has a similar meaning to the word 'discourage'?
 (A) Rapport
 (B) Deter
 (C) Crammed
 (D) Conformism

Directions for Question No. 76-80: Attempt the following. Follow the directions given in brackets:

76. Neither Munri nor Dulari _____ responsible for this mistake. (be)
 (A) Is
 (B) Are
 (C) Has been
 (D) Have been
77. Tinula had a huge mound of rice and many pieces of meat which she _____ not finish. (Supply appropriate modal)
 (A) Should
 (B) Need
 (C) Would
 (D) Could
78. the little girl on seeing the dolls jumped with joy (Punctuate the sentence appropriately).
 (A) The Little girl, on seeing the Dolls, jumped with Joy.
 (B) The little girl on seeing, the dolls, jumped with joy.
 (C) The little girl, on seeing the dolls, jumped with joy.
 (D) The Little girl, on seeing the dolls, jumped with Joy.
79. this in no way is my car (Punctuate the sentence appropriately).
 (A) This, in no way, is my car!
 (B) This, in no way, is my car.
 (C) This, in no way, is my own car!
 (D) This, in no way, is my car?
80. He put the ladder _____ the wall. (Supply appropriate preposition)
 (A) On
 (B) Upon
 (C) At
 (D) Against

[PART-E (PUNJAB)]**(Compulsory for all those candidates who have studies Punjabi in Matriculation)**

81. 'ਕੁਣਾ' ਅਤੇ 'ਖੜਨਾ' ਸ਼ਬਦ ਕਿਸ ਉਪਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਹਨ?
 (A) ਮਾਝੀ (B) ਮਲਵਈ (C) ਦੁਆਬੀ (D) ਪੁਆਬੀ
82. 'ਝੁੰ ਜਾਹ।' ਮਨੋਦਸ਼ਾ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਕਿਹੜਾ ਵਾਕ ਹੈ।
 (A) ਬਿਆਨਾਅਰਥੀ (B) ਆਗਿਆਰਥੀ (C) ਸੰਦੇਹਾਰਥੀ (D) ਸਰਤਅਰਥੀ
83. ਮੈਂ ਪਟਿਆਲਿਓਂ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਇਸ ਵਾਕ ਵਿਚ 'ਪਟਿਆਲਿਓਂ' ਕਿਸ ਕਾਰਕ ਦਾ ਸੂਚਕ ਹੈ।
 (A) ਅਪਾਦਾਨ (B) ਅਧਿਕਰਨ (C) ਸੰਪਰਦਾਨ (D) ਕਰਨ
84. ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਰਪੰਚ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਵਾਕ ਵਿਚ 'ਸਰਪੰਚ' ਕਿਹੜਾ ਤੌਰ ਹੈ।
 (A) ਕਰਤਾ (B) ਕਰਮ (C) ਪੂਰਕ (D) ਕਿਰਿਆ
85. ਸਰਪੰਚਰੀ ਧੁਨੀ ਕਿਹੜੀ ਹੈ?
 (A) /ਹ/ (B) /ਤ/ (C) /ਲ/ (D) /ਨ/
86. 'ਬਹੁਤ ਥੋੜ੍ਹਾ ਫਰਕ ਹੋਣਾ' ਕਿਸ ਮੁਹਾਵਰੇ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ?
 (A) ਜ਼ਮੀਨ ਅਸਮਾਨ ਹੋਣਾ (B) ਦੁੱਖੀ ਇੱਕੀ ਹੋਣਾ
 (C) ਇੱਕੀ 'ਕੱਤੀ' ਹੋਣਾ (D) ਸੇਰ-ਦੁਸੇਰ ਹੋਣਾ
87. 'ਔਂਕ ਚੋਣਾ' ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ।
 (A) ਦੁੱਖ ਦੇਣਾ (B) ਔਖਾ ਕੰਮ ਕਰਨਾ
 (C) ਗੁੱਸਾ ਪੀਣਾ (D) ਜ਼ਹਿਰ ਪੀਣਾ
88. 'ਸੌਂਤੀ ਕੱਪੜੀ ਔਂਗ ਲੱਗਣਾ' ਦਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
 (A) ਗਰਮੀ ਲੱਗਣਾ (B) ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਹੋਣਾ
 (C) ਔਂਗ ਲਗਾ ਲੈਣਾ (D) ਬਹੁਤ ਗੁੱਸਾ ਆਉਣਾ
89. 'ਤਾਏ ਦੀ ਚੱਲੀ ਮੈਂ ਕਿਉਂ ਰਹਾਂ 'ਕੱਲੀ' ਅਖਾਣ ਕਿਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 (A) ਦੂਸਰੇ ਦੀ ਗੱਲ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ 'ਚ
 (B) ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਜਾਣ ਦੀ ਜਿੰਦ ਕਰਨ ਵੇਲੇ
 (C) ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਈਰਖਾ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ 'ਚ
 (D) ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲ ਨਫਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ 'ਚ
90. ਵੇਲੇ ਦੀ ਨਮਾਜ਼ ਭੁਵੇਲੇ ਦੀਆਂ.....
 (A) ਘੜਿੱਤਾਂ (B) ਟੱਕਰਾਂ (C) ਰੁਕਾਂ (D) ਦੂਜਾਂ

ਹੇਠਲੇ ਪੇਰੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ 91-95 ਤੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿਓ:
ਹੀਰ ਵਾਰਿਸ 'ਚ ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਪੇਂਡਾ ਝਨਾ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਝਨਾ ਇਸ਼ਕ, ਸਹਾਦਤ ਤੇ ਤਸੱਵੁਫ਼ ਦਾ ਦਰਿਆ ਹੈ। ਵੈਦਿਕ ਕਾਲ (1500-500 ਈਸਾ ਪੂਰਵ) 'ਚ ਝਨਾ ਨੂੰ ਚੰਦਰਭਾਗਾ ਆਖਦੇ ਸਨ। ਰਿਗਵੇਦ 'ਚ ਚੰਦਰ ਪਾਣੀਆਂ ਦਾ ਵਿਸਮਾਦ/ਅਸਤੀ ਵਾਲਾ ਚੰਨ-ਦੇਵ ਹੈ। ਇਸ ਦੇਵ ਦਾ ਤਅੱਲੁਕ ਸੋਮਾ ਨਾਂ ਦੇ ਪੈਦੇ ਨਾਲ ਹੈ। ਇਸ ਪੈਦੇ ਤੋਂ ਕੱਚੇ ਰਸ, ਸੋਮਰਸ ਨੂੰ ਦੇਵਤੇ ਸੌਕ ਨਾਲ ਪੀਂਦੇ ਹਨ। ਇੰਦਰ ਦੇਵ ਨੂੰ ਇਹ ਰਸ ਬਹੁਤ ਪਸੰਦ ਹੈ। ਝਨਾ ਜਾਂ ਚੰਦਰਭਾਗਾ ਚ ਸੋਹਣੀ ਦੀ ਸਹਾਦਤ ਤੇ ਹੀਰ ਦੇ ਸੁਹੱਪਣ ਦਾ ਵਾਸ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸ਼ਹਿਰਾਂ, ਸਿਆਲਕੋਟ, ਗੁਜਰਾਤ ਤੇ ਝੰਗ ਜੋ ਪੂਰਨ ਭਗਤ, ਸੋਹਣੀ ਤੇ ਹੀਰ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਹਨ, ਦਾ ਤਅੱਲੁਕ ਇਸੇ ਦਰਿਆ ਨਾਲ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਰਾਝਾ ਇਸ ਤਲਿੱਸਮੀ ਦਰਿਆ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰੇ, ਵਾਰਿਸਸ਼ਾਹ ਉਸਨੂੰ ਮਸੀਤ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਸੀਤ ਮੁਕੱਦਸ ਹੈ। ਪੇਂਡਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਕ-ਪਵਿੱਤਰ ਥਾਂ ਨੂੰ ਸਿਜਦਾ ਕਰਨਾ, ਉਸਦੀ ਅਸੀਸ ਲੈਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਵਾਰਿਸਸ਼ਾਹ ਇਸ ਮਸੀਤ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ; ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਮਸੀਤ ਇਸਲਾਮੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਬੈਤੁਲ ਅਕਸਾ ਤੇ ਬੈਤੁਲ ਅਤੀਕ ਜਿਹੇ ਪਾਵਨ ਅਸਥਾਨਾਂ ਜਿਹੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ।

91. ਝਨਾਂ ਨਦੀ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਕਿਸ ਦੇਵਤੇ ਨਾਲ ਜੁੜਦਾ ਹੈ?
(A) ਚੰਨ-ਦੇਵ (B) ਇੰਦਰ-ਦੇਵ (C) ਜਲ-ਦੇਵ (D) ਅਗਨ-ਦੇਵ
92. ਤਸੱਵੁਫ਼ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸ ਸੰਕਲਪ ਲਈ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
(A) ਸੂਫੀ ਮਤ (B) ਗੁਰਮਤਿ (C) ਸਹਾਦਤ (D) ਸਰੀਅਤ
93. ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸ਼ਹਿਰ ਕਿਹੜਾ ਹੈ?
(A) ਝੰਗ (B) ਗੁਜਰਾਤ (C) ਸਿਆਲਕੋਟ (D) ਬੈਤੁਲ ਅਤੀਕ
94. ਬੈਤੁਲ ਅਕਸਾ ਕਿੱਥੇ ਹੈ?
(A) ਸੌਕੇ (B) ਯਰੋਸਲਮ (C) ਮਦੀਨੇ (D) ਕਾਹਿਰਾ
95. ਮੁਕੱਦਸ ਦਾ ਅਰਥ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
(A) ਨਸੀਬ (B) ਤਕਦੀਰ (C) ਕਿਸਮਤ (D) ਪਵਿੱਤਰ
96. ਕਿਹੜਾ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਸਹੀ ਹੈ।
(A) ਆਈਆਂ (B) ਆਈਆਂ (C) ਆਇਆਂ (D) ਆਏਆਂ
97. ਕਿਹੜਾ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਸਹੀ ਹੈ।
(A) ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ (B) ਪਰਮਾਤਮਾ (C) ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ (D) ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ
98. ਕਿਹੜਾ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਸਹੀ ਹੈ।
(A) ਸਾਮਾਜਕ (B) ਸਾਮਾਜਕ (C) ਸਾਮਾਜਿਕ (D) ਸਾਮਾਜੀਕ
99. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਾਕ ਵਿਚ ਕਿਹੜਾ ਵਿਸਰਾਮ ਚਿੰਨ੍ਹ ਨਹੀਂ ਲੱਗੇਗਾ।
ਰਾਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗਾ
(A) . (B) ! (C) " " (D) ?
100. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਾਕ ਵਿਚ ਕਿਹੜਾ ਵਿਸਰਾਮ ਚਿੰਨ੍ਹ ਲੱਗੇਗਾ।
ਕੌਣ ਗਾ ਰਿਹਾ ਹੈ
(A) ! (B) ! (C) ? (D) .

[PART-E (HINDI)]

(Compulsory for all those candidates who have NOT studies Punjabi in Matriculation)

101. निम्न में से किस मुहावरे का अर्थ है—
साथ मिलकर न रहना
(A) अपना उल्लू सीधा करना (B) अपनी खिचड़ी अलग पकाना
(C) अगर—मगर करना (D) आंखें चुरा लेना
102. हनुमान की पूँह में, लगन न पाई आग।
लंक सिगरी जल गई, गए निसाचर भाग।
उपर्युक्त पंक्तियों में कौन सा अलंकार है?
(A) अतिशयोक्ति (B) अन्योक्ति (C) उत्प्रेक्षा (D) रूपक
103. 'कोई' शब्द सर्वनाम का कौन सा भेद है?
(A) अनिश्चय वाचक (B) निश्चय वाचक (C) निज वाचक (D) संबंध वाचक
104. 'पेड़ से पत्ते गिरते हैं'—इस वाक्य में कारक बताओ।
(A) कर्ता कारक (B) करण कारक (C) अपादान कारक (D) कर्म कारक
105. 'महात्मा जी' ने ही हमें आजादी दिलाई, इस वाक्य में महात्मा जी संज्ञा का कौन सा प्रकार है?
(A) जातिवाचक संज्ञा का व्यक्तिवाचक संज्ञा के रूप में प्रयोग
(B) व्यक्तिवाचक संज्ञा का जातिवाचक संज्ञा के रूप में प्रयोग
(C) व्यक्तिवाचक संज्ञा का भाववाचक संज्ञा के रूप में प्रयोग
(D) जातिवाचक संज्ञा का भाववाचक संज्ञा के रूप में प्रयोग
106. 'दशानन' शब्द में कौन सा समास है—
(A) तत्पुरुष (B) बहुव्रीहि (C) अव्ययीभाव (D) द्वन्द्व
107. निम्न वाक्यांश के लिए उपयुक्त शब्द बताओ।
जो बात लोगों से सुनी गई हो।
(A) कष्टसाध्य (B) किवदंती (C) कल्पनातीत (D) कापिक
108. निम्न में से 'चौदनी' शब्द से सही पर्यायवाची बताओ।
(A) ज्योत्सना, कौमुदी (B) चंद्रिका, चंडिका
(C) ज्योत्सना, ज्वाला (D) फौकिला, कौमुदी
109. निम्न व्यंजनों में से मूर्धन्य व्यंजन बताओ।
(A) स (B) श (C) ष (D) ष
110. 'महेश्वर्य' शब्द में कौन सी सन्धि है।
(A) वृद्धि (B) अयादि (C) गुण (D) यण
111. प्रासंगिक शब्द में कौन सा प्रत्यय है?
(A) गिक (B) प्र (C) इक (D) श

112. निम्न वाक्य में 'रचेता' अशुद्ध शब्द को शुद्ध करो।
रम चरित मानस के रचेता तुलसीदास हैं।
(A) रचयिता (B) रचीता (C) रचिपता (D) रचीयता

113. सही लोकोक्ति बताओ।

इस शासन में छप्पाचार खूब बढ़े हैं। क्यों न हो क्योंकि

- (A) जैसी राजा वैसी प्रजा (B) जितनी नर उतनी बुद्धि
(C) घाट-घाट का पानी पीना (D) नया नौ दिन पुराना सौ दिन
114. 'र' का प्रयोग 'ट' वर्ण के साथ निम्न में से किस रूप में सही है।
(A) रँ (B) रू (C) दर (D) ट
115. निम्न में से तत्पथ शब्द बताओ।
(A) पृथ (B) धी (C) दूध (D) दही
116. निम्न वाक्य में रेखांकित शब्द का लिंग व वचन बताओ

उद्यान में फूल खिल रहे हैं।

- (A) बहुवचन, पुल्लिंग (B) एक वचन, पुल्लिंग
(C) एक वचन, स्त्रीलिंग (D) बहुवचन, स्त्रीलिंग
117. श् + र ध्वनियों का सही संयुक्त रूप बताओ।
(A) ञ (B) ञ्र (C) ञ्र (D) ष

निम्नलिखित गद्यांश को ध्यान से पढ़िए इसके आधार पर प्रश्न संख्या 118 से 120 तक के उत्तर लिखिए—

हमारे चारों ओर प्रकृति का जो समृद्ध रूप दिखाई पड़ता है, या महमूस होता है, वही पर्यावरण है। प्रकृति और मानव का अटूट संबंध है। कहा जाता है कि मानव प्रकृति के पांच विशिष्ट तत्वों—भूमि, वायु, जल, अग्नि और आकाश से निर्मित हुआ है। इन्हीं तत्वों के आपसी संतुलन, इनकी एक-दूसरे को अनिवार्यता से बने वातावरण को हम पर्यावरण के रूप में जान सकते हैं। पर्यावरण अशुद्ध होना ही प्रदूषण है। प्रदूषण की समस्या आज की एक बड़ी समस्या है। यह समस्या विज्ञान की देन है। बढ़ते हुए उद्योग-धंधों से यह पनपी है। जब तक शहर नहीं बने थे, प्रदूषण का नामोनिशान नहीं था। प्रकृति में संतुलन बना हुआ था। वायु और जल शुद्ध थे, धरती उपजाऊ थी।

118. मानव प्रकृति के किन पाँच तत्वों से निर्मित है?
(A) भूमि, वायु, समुद्र, भूतल, पाताल (B) भूमि, वायु, जल, अग्नि, आकाश
(C) अग्नि, आकाश, समुद्र, पाताल, जल (D) वायु, आकाश, भूमि, पर्वत, वर्षा
119. प्रदूषण की समस्या का एक महत्वपूर्ण कारण है
(A) उपजाऊ, धरती (B) शुद्ध जल व वायु
(C) प्रकृति के पाँचों तत्वों का अपनी सामंजस्य (D) बढ़ते हुए उद्योग धंधे
120. गद्यांश में प्रयुक्त किस शब्द का विलोम शब्द है 'बंजर'
(A) आकाश (B) प्रदूषण (C) संतुलन (D) उपजाऊ

..*..*

भाग-ए: सामान्य जागरूकता		ਭਾਗ-ਏ: ਆਮ ਜਾਗਰੂਕਤਾ	
1)	भारत में सबसे अधिक लिंगानुपात किस राज्य में है?	ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਿਸ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲਿੰਗ ਅਨੁਪਾਤ ਹੈ?	
(A)	केरल	(A)	ਕੇਰਲ
(B)	पुद्दुचेरी	(B)	ਪੁਡੁਚੇਰੀ
(C)	तमिलनाडु	(C)	ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ
(D)	आंध्र प्रदेश	(D)	ਆਂਧਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼
2)	निम्नलिखित में से कौनसा ऊर्जा का सबसे बड़ा स्रोत है?	ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਊਰਜਾ ਦਾ ਸਰ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸੋਮਾ ਹੈ?	
(A)	पवन ऊर्जा	(A)	ਪੈਣ ਊਰਜਾ
(B)	सौर ऊर्जा	(B)	ਸੂਰਜੀ ਊਰਜਾ
(C)	पेट्रोलियम तेल	(C)	ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ ਤੇਲ
(D)	प्राकृतिक गैस	(D)	ਕੁਦਰਤੀ ਗੈਸ
3)	ऊर्जा का अनवीकरणीय स्रोत है:	ਊਰਜਾ ਦਾ ਗੈਰ-ਨਵਿਆਉਣਯੋਗ ਸੋਮਾ ਹੈ:	
(A)	भूतापीय	(A)	ਜ਼ਮੀਨਗਰਮਤਾ
(B)	कोयला	(B)	ਕੋਲਾ
(C)	परमाणु	(C)	ਪ੍ਰਮਾਣੂ
(D)	कोई नहीं	(D)	ਕੋਈ ਨਹੀਂ
4)	चिपको आंदोलन किसके द्वारा शुरू किया गया था?	ਚਿਪਕੋ ਅੰਦੋਲਨ ਕਿਸ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ?	
(A)	हेमवती नटन बहुगुणा	(A)	ਹੇਮਵਤੀ ਨੰਦਨ ਬਹੁਗੁਣਾ
(B)	सुंदर लाल पटवा	(B)	ਸੁੰਦਰ ਲਾਲ ਪਟਵਾ
(C)	सुंदर लाल गोतम	(C)	ਸੁੰਦਰ ਲਾਲ ਗੋਤਮ
(D)	सुंदर लाल बहुगुणा	(D)	ਸੁੰਦਰ ਲਾਲ ਬਹੁਗੁਣਾ
5)	विभागीय सूत्र किस आयोग द्वारा दिया गया था?	ਤਿੰਨ ਭਾਗੀ ਸੂਤਰ ਕਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ?	
(A)	भारतीय शिक्षा आयोग (१९६४-६६)	(A)	ਭਾਰਤੀ ਸਿੱਖਿਆ ਆਯੋਗ (1964-66)
(B)	विश्वविद्यालय शिक्षा आयोग (१९४८-४९)	(B)	ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਸਿੱਖਿਆ ਆਯੋਗ (1948-49)
(C)	साध्यमिक शिक्षा आयोग (१९५२-५३)	(C)	ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਆਯੋਗ (1952-53)
(D)	शिक्षा पर राष्ट्रीय नीति (१९८६)	(D)	ਸਿੱਖਿਆ 'ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਨੀਤੀ (1986)
6)	प्रत्येक अप्रैल को आयोजित होने वाला कौन सा नागरिक पालन दिवस १९० से अधिक देशों में लगभग एक अरब प्रतिभागियों को आकर्षित करता है:	ਹਰ ਅਪ੍ਰੈਲ ਵਿੱਚ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਿਹੜਾ ਨਾਗਰਿਕ ਸਮਾਰੋਹ ਦਿਵਸ 190 ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ ਇੱਕ ਬਿਲੀਅਨ ਪ੍ਰਤੀਭਾਗੀਆਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ:	
(A)	विश्व पर्यावरण दिवस	(A)	ਵਿਸ਼ਵ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦਿਵਸ
(B)	पृथ्वी दिवस	(B)	ਧਰਤੀ ਦਿਵਸ
(C)	विश्व स्वास्थ्य दिवस	(C)	ਵਿਸ਼ਵ ਸਿਹਤ ਦਿਵਸ
(D)	विश्व विरासत दिवस	(D)	ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਰਾਸਤ ਦਿਵਸ

7)	ਕੌਣਾ ਠਾਠ ਲੁਸੀ ਲਗਘਨ ਨਥੇ ਖ਼ਰਿਸ਼ਾਹ (੧੦%) ਖ਼ਬੇਦਾਰਕੁਲ ਕਾਰਬਨ ਹੈ, ਜੋ ਈਸੇ ਸਭਸੇ ਭਡਾ ਭਨਾਠਾ ਹੈ?	ਡਵਾਰਡ ਸਟਾਰ ਲੁਸੀ ਲਗਘਨ ਨਥੇ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ (90%) ਕ੍ਰਿਸਟਲਾਈਜ਼ਡ ਕਾਰਬਨ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:
(A)	ਠੀਠ	(A) ਠੀਠ
(B)	ਨਿਕਕਲ	(B) ਨਿੱਕਲ
(C)	ਸ਼ੀਸ਼ਾ	(C) ਸ਼ੀਸ਼ਾ
(D)	ਕੋਕ	(D) ਕੋਕ
8)	੧੭ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੀ ਕੌਣ ਸੀ ਪੁਰਾਣੇ ਅਕਸਰ ਸਰਵਕਾਲਿਕ ਸਭਾਇਕ ਬਿਕਨੇ ਕਾਲਾ ਤਪਨਾਸ ਮਾਨੀ ਜਾਠੀ ਹੈ?	17ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਕਣ ਵਾਲਾ ਨਾਵਲ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:
(A)	ਰੋਮਲੇਟ	(A) ਰੋਮਲੇਟ
(B)	ਸੈਕਸੋਥ	(B) ਮੈਕਸੋਥ
(C)	ਫਾਨਿ ਕਿਲਕਸ਼ੋਟ	(C) ਫੈਨ ਕਿਕਸ਼ੋਟ
(D)	ਓਪੇਲੋ	(D) ਓਪੇਲੋ
9)	ਆਜ਼ਾਦੀ ਕੇ ਭਾਦ ਖ਼ਾਰਤ ਕੇ ਪਹਲੇ ਸਿਖ਼ਾ ਸੰਠੀ ਕੌਣ ਠੇ?	ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਕੌਣ ਸੀ?
(A)	ਸੀਲਾਨਾ ਅਬੁਲ ਕਲਾਮ ਆਜ਼ਾਦ	(A) ਮੋਲਾਨਾ ਅਬੁਲ ਕਲਾਮ ਆਜ਼ਾਦ
(B)	ਅਬੁਲ ਕਲਾਮ ਆਜ਼ਾਦ	(B) ਅਬੁਲ ਕਲਾਮ ਆਜ਼ਾਦ
(C)	ਫ਼ਰੋਡ ਬਖ਼ਾਨ	(C) ਖ਼ਰਮਿੰਦਰ ਪ੍ਰਧਾਨ
(D)	ਰਮੇਸ਼ ਖ਼ੋਸ਼ਰਿਵਾਲ ਨਿਸ਼ਾਨ	(D) ਰਮੇਸ਼ ਖ਼ੋਸ਼ਰਿਵਾਲ ਨਿਸ਼ਾਨ
10)	ਫ਼ੋਨੋਗ੍ਰਾਫ਼ੀ ਆਪਨ ਸੁਪਰ ੧੦੦ ਪ੍ਰਤਿਘੋਸ਼ਿਠਾ ਕਿਸਨੇ ਠੀਠੀ?	ਇੰਟੈਲੀਜ਼ੈਂਸ ਆਪਨ ਸੁਪਰ 100 ਪ੍ਰਤਿਘੋਸ਼ਿਠਾ ਕਿਸਨੇ ਜਿੱਤੀ?
(A)	ਧੁਵ ਕਾਫ਼ਿਲਾ ਆਰ ਆਮ ਆਰ ਅਤੁੰਨ	(A) ਧੁਵ ਕਾਫ਼ਿਲਾ ਆਰ ਆਮ ਆਰ ਅਤੁੰਨ
(B)	ਕੀ ਧੁਨ ਆਰ ਫ਼ੁ ਠਾਫ਼ੋਨ	(B) ਕੀ ਧੁਨ ਆਰ ਫ਼ੁ ਠਾਫ਼ੋਨ
(C)	ਕਿਰਾਠ ਰੋਡੀ ਆਰ ਸਾਠਿਕਸਾਈਰਾਠ ਰੰਕੀਰੋਡੀ	(C) ਕਿਰਾਠ ਰੋਡੀ ਆਰ ਸਾਠਿਕਸਾਈਰਾਠ ਰੰਕੀਰੋਡੀ
(D)	ਲੀ ਖ਼ੋਠ ਡੇ ਆਰ ਠੁਨ ਠੇ ਸੁਠ	(D) ਲੀ ਖ਼ੋਠ ਡੇ ਆਰ ਠੁਨ ਠੇ ਸੁਠ
11)	ਨਿਠਲਿਖ਼ਿਠ ਮੇਂ ਸੇ ਕੌਣ ਸਾ ਠਘੋਠਿਲਿੰਗ ਠੀਠਿਠਵਲੋਂ ਮੇਂ ਸੇ ਆਕ ਹੈ?	ਹੇਠਾ ਇੱਤੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਜਠੇਤਿਰਲਿੰਗ ਤੀਰਥ ਅਸਠਾਨ ਹੈ?
(A)	ਠਾਠੇਸ਼ਵਰ ਸਦਿਰ	(A) ਜਗੀਰਵਰ ਮੇਂਦਰ
(B)	ਸੋਮਨਾਥ ਸਦਿਰ	(B) ਸੋਮਨਾਥ ਮੇਂਦਰ
(C)	ਸਠਾਠਲੇਸ਼ਵਰ ਸਦਿਰ	(C) ਸਠਾਠਲੇਸ਼ਵਰ ਮੇਂਦਰ
(D)	ਜੁਗਨਾਥ ਸਦਿਰ	(D) ਜੁਗਨਾਥ ਮੇਂਦਰ
12)	ਵੈਰਿਠਕ ਠੀਠ ਸਿਖ਼ਰ ਸਮਮੇਲਨ ੨੦੨੩ ਕਾ ਆਠੋਠਠਨ ਕਹਾ ਕਿਠਾ ਠਠਾ ਕਾ?	ਵਿਸ਼ਵਿਠ ਖ਼ੇਠੀ ਸਮਮੇਲਨ 2023 ਦਾ ਆਠੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚੋਂ ਕੌਣਾ ਗਿਠਾ ਸੀ?
(A)	ਠਾਕਾ	(A) ਠਾਕਾ
(B)	ਖ਼ੀਨ	(B) ਠੀਨ
(C)	ਠਾਧਾਨ	(C) ਜਾਧਾਨ
(D)	ਨਵੀਂ ਠਿਲਲੀ	(D) ਨਵੀਂ ਠਿਲੀ

13)	एन.ई.पी. २०२० किस विषय पर जोर देती है?		NEP, 2020 ਕਿਹੜੇ ਵਿਸ਼ਾ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ:	
	(A)	समग्र विकास	(A)	संपूर्ण विकास
	(B)	मानसिक विकास	(B)	मानसिक विकास
	(C)	भावनात्मक विकास	(C)	भावनात्मक विकास
	(D)	आध्यात्मिक विकास	(D)	आध्यात्मिक विकास
14)	एन.ई.पी. २०२० में MERU से अभिप्राय है:		NEP, 2020 ਵਿੱਚ MERU ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ:	
	(A)	Multidisciplinary Education and Rehabilitation Universities	(A)	Multidisciplinary Education and Rehabilitation Universities
	(B)	Multidisciplinary Education and Research Universities	(B)	Multidisciplinary Education and Research Universities
	(C)	Multidisciplinary Education and Rehearsal Universities	(C)	Multidisciplinary Education and Rehearsal Universities
	(D)	Multifaceted Education and Research Universities	(D)	Multifaceted Education and Research Universities
15)	लोकसभा का अध्यक्ष कौन है?		ਲੋਕ ਸਭਾ ਦਾ ਮੁਖਿਆ ਕੌਣ ਹੈ?	
	(A)	आदित्य बिहारी	(A)	ਆਦਿਤਿਆ ਬਿਹਾਰੀ
	(B)	ओम बिहारी	(B)	ਓਮ ਬਿਹਾਰੀ
	(C)	सुमित्र महजन	(C)	ਸੁਮਿਤਰਾ ਮਹਾਜਨ
	(D)	बेकेया नायडू	(D)	ਬੈਕੀਆ ਨਾਇਡੂ
16)	विज्ञान और प्रौद्योगिकी राज्य मंत्री कौन हैं?		ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਕੌਣ ਹੈ?	
	(A)	डॉ. जितेंद्र सिंह	(A)	ਡਾ: ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
	(B)	अजुन राम मेघवाल	(B)	ਅਜਰੁਨ ਰਾਮ ਮੇਘਵਾਲ
	(C)	स्मृति ईश्वरी	(C)	ਸਮ੍ਰਿਤੀ ਇਸ਼ਵਰੀ
	(D)	गोविंद राम मेघवाल	(D)	ਗੋਵਿੰਦ ਰਾਮ ਮੇਘਵਾਲ
17)	मणिपुर की राजधानी क्या है?		ਮਨੀਪੁਰ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਕੀ ਹੈ?	
	(A)	आइज़ोल	(A)	ਆਈਜ਼ੋਲ
	(B)	शिलांग	(B)	ਸ਼ਿਲਾਂਗ
	(C)	इरवाह	(C)	ਇਰਾਹ
	(D)	कोहिमा	(D)	ਕੋਹਿਮਾ
18)	बाँकर कप किस खेल से सम्बंधित है?		ਬਾਕਰ ਕੱਪ ਕਿਸ ਖੇਡ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ?	
	(A)	गोल्फ	(A)	ਗੋਲਫ
	(B)	बास्केट बॉल	(B)	ਬਾਸਕਟ ਬਾਲ
	(C)	क्रिकेट	(C)	ਕ੍ਰਿਕਟ
	(D)	टेनिस	(D)	ਟੈਨਿਸ

19)	ਸਲੀਯ ਗ੍ਰਹ ਹੈ?	ਧਰਤੀ ਦੇ ਕ੍ਰਮਿ ਹਨ:
(A)	ਬੁਧ	(A) ਬੁਧ
(B)	ਸ਼ੁਕਰ	(B) ਸ਼ੁਕਰ
(C)	ਪ੍ਰਥੀ	(C) ਧਰਤੀ
(D)	ਠਪਹੇਲ ਸਪੀ	(D) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ
20)	ਫਾਈਬੇਟ ਵਿਲੇਜ ਕਾਰਜਕਰਮ ਖਾਰਾ ਦੇ ਕਿਸ ਰਾਜ ਮੇਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਿਆ ਕਥਾ ਕਾ?	ਫਾਈਬੇਟ ਵਿਲੇਜ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਖਾਰਾ ਦੇ ਕਿਸ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ?
(A)	ਸਿਕਿਮ	(A) ਸਿਕਿਮ
(B)	ਅਰੁਣਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	(B) ਅਰੁਣਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼
(C)	ਨਾਗਾਲੈਂਡ	(C) ਨਾਗਾਲੈਂਡ
(D)	ਮਿਜ਼ੋਰਮ	(D) ਮਿਜ਼ੋਰਮ
ਖਾਰਾ-ਬੀ: ਸਿਕਿਮ ਖ਼ਮਲਾ/ਯੋਗਲਾ		ਖਾਰਾ-ਬੀ: ਅਧਿਕਾਰ ਯੋਗਲਾ
21)	ਗਿਲਾ ਸ਼ਾਖਿਕ ਸਿਕਾ ਕਾਰਜਕਰਮ (ਫੀ.ਪੀ.ਫੀ.ਪੀ) ਕਿਸ ਸਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਿਆ ਕਥਾ ਕਾ?	ਗਿਲਾ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿਕਿਮ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ (DPEP) ਕਿਸ ਸਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ?
(A)	1992	(A) 1992
(B)	1993	(B) 1993
(C)	1994	(C) 1994
(D)	1995	(D) 1995
22)	ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਮੇਂ ਸੇ ਕੀਨ ਸਾ ਕਾਰਕ ਕਸਟਨ ਕੇ ਸੁਫਿ ਸਮੂਹ ਕਾਰਕ ਸਿਫਾ ਕਾ ਹਿਸਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ?	ਹੇਠ ਲਿਖਿਯ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਕਾਰਕ ਕਸਟਨ ਦੇ ਸੁੱਚੀ ਸਮੂਹ ਕਾਰਕ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ?
(A)	ਸੋਧਿਕ ਕਾਰਕ	(A) ਸੋਧਿਕ ਕਾਰਕ
(B)	ਅਕਖਾਰਾਨਾਮਕ ਕਾਰਕ	(B) ਅਨੁਕਰੀ ਕਾਰਕ
(C)	ਰਸਾਨਿਕ ਕਾਰਕ	(C) ਸਥਾਨਿਕ ਕਾਰਕ
(D)	ਖਾਬਨਾਮਕ ਕਾਰਕ	(D) ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਕਾਰਕ
23)	ਜੀਨ ਪਿਯਾਗੇਟ ਕੇ ਸੰਜਾਨਾਮਕ ਵਿਕਾਸ ਸਿਫਾ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕਹ ਕਹ ਅਕਸਰਾ ਹੈ ਕਥੇ ਕਥੇ ਕੀ ਸੋਚ ਆਰ ਕਰਕ ਕ੍ਰਮਿ ਮੇਂ ਕਥੀ ਅਕਾਰਿਕਤਾ ਆਰ ਅਕਾਰੀਪਨ ਹੋਗਾ ਹੈ:	ਜੀਨ ਪਾਈਗੇਟ ਦੇ ਸੋਧਾਤਮਕ ਵਿਕਾਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਉਹ ਪੜਾਅ ਹੈ ਜਦੋਂ ਬੱਚੇ ਦੀ ਸੋਚ ਅਤੇ ਤਰਕ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਵਿੱਚ ਕਾਫੀ ਤਰਕਕੀਰਤਾ ਅਤੇ ਹਉਮੈਪ੍ਰਣਾ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ:
(A)	ਠੇਸ ਖਰਿਕਲਨ ਕਰਾ	(A) ਠੇਸ ਸੰਚਾਲਨ ਪੜਾਅ
(B)	ਪੂਰਵ-ਸੰਚਾਲਨ ਕਰਾ	(B) ਪੂਰਵ-ਸੰਚਾਲਨ ਪੜਾਅ
(C)	ਕਰੇਟੀ-ਮੋਟਰ ਕਰਾ	(C) ਸੰਵੇਦੀ-ਮੋਟਰ ਪੜਾਅ
(D)	ਆਪਚਾਰਿਕ ਖਰਿਕਲਨ ਕਰਾ	(D) ਰਸਮੀ ਸੰਚਾਲਨ ਪੜਾਅ
24)	ਅਧਿਕਾਰ ਕਾ ਸਥਸੇ ਠਪਕੁਕ ਠਵੇਰਥ ਹੈ:	ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਫੁਕਵਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ:
(A)	ਕਥਕਾਰ ਮੇਂ ਕਰੋਧਨ	(A) ਵਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਸੋਧ
(B)	ਸਵਯ ਕੇ ਰੋਜਕਾਰ ਕੇ ਲਿਯ ਤੈਧਾਰ ਕਰਾ	(B) ਕੁਸਕਾਰ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਾ
(C)	ਕਥਕਾਰ ਸਮਾਯੋਜਨ	(C) ਨਿੱਜੀ ਸਮਯੋਜਨ
(D)	ਸੋਧਿਕ ਠਪਕੁਕ	(D) ਅਕਾਰਿਕ ਪ੍ਰਾਪਤੀ

25)	<p>निम्नलिखित में से कौन सा शीर्ष निकाय विशेष शिक्षा के क्षेत्र में शिक्षक शिक्षा कार्यक्रम को नियंत्रित करता है:</p> <p>(A) ए.आई.सी.टी.ई (B) एन.सी.टी.ई (C) आर.सी.आई (D) एन.सी.ई.आर.टी</p>	<p>हेठा दिंते विंछे किरती निखर संसदा विनेस सिंथिआ दे खेतर विंछे अधिआपक सिंथिआ प्रोग्राम नुं निप्रीतुत करती है:</p> <p>(A) ऐ.आ.टी.सी.टी.सी. (B) ऐन.सी.टी.सी. (C) आर.सी.आई. (D) ऐन.सी.ई.आर.टी.</p>
26)	<p>प्रतिभाशाली बच्चे की पहचान किसके आधार पर की जाती है:</p> <p>(A) बुद्धि परीक्षण (B) योग्यता परीक्षण (C) व्यक्तिगत परीक्षण (D) मनोवृत्ति परीक्षण</p>	<p>ਹੁਸਿਆਰ ਬੰਦੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਿਹੜੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ:</p> <p>(A) ਬੁੱਧੀ ਪਰੀਖਣ (B) ਯੋਗਤਾ ਪਰੀਖਣ (C) ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਪਰੀਖਣ (D) ਮਨੋਵਿਹਰਤੀ ਪਰੀਖਣ</p>
27)	<p>निम्नलिखित में से कौन सा चरण सुलभ-शिक्षण से संबंधित नहीं है:</p> <p>(A) ज्ञान अर्जन चरण (B) कौशल अर्जन चरण (C) स्थानांतरण चरण (D) पुनर्नियोजन चरण</p>	<p>ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਪੜਾਅ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਸੁਖਮ-ਪੜਾਅ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹੈ:</p> <p>(A) ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਪੜਾਅ (B) ਹੁਨਰ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਪੜਾਅ (C) ਤਬਾਦਲਾ ਪੜਾਅ (D) ਪੁਨਰਕਥਨ ਪੜਾਅ</p>
28)	<p>एक कक्षा में, एक शिक्षक उनकी वैधता और उपयुक्तता पर विचार किए बिना जितनी जल्दी हो सके कई विचारों को विकसित या बनाता है, तो शिक्षक द्वारा निम्नलिखित में से किस रणनीति का उपयोग किया जा रहा है:</p> <p>(A) प्रदर्शनी रणनीति (B) विचार-मनन रणनीति (C) चित्रण रणनीति (D) अनुसानी रणनीति</p>	<p>ਇੱਕ ਕਲਾਸਰੂਮ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਅਤੇ ਉਚਿਤਤਾ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਜਿੰਨੀ ਜਲਦੀ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ ਬਹੁਤ ਜਾਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਕਸਤ ਜਾਂ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਧਿਆਪਕ ਵੱਲੋਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਰਣਨੀਤੀ ਵਰਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ:</p> <p>(A) ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਰਣਨੀਤੀ (B) ਉੱਧੀਮੀਲਤਾ ਰਣਨੀਤੀ (C) ਚਿਤਰਣ ਰਣਨੀਤੀ (D) ਬੋਜੀ ਰਣਨੀਤੀ</p>
29)	<p>एन.ई.पी २०२० द्वारा अनुशंसित स्कूली शिक्षा में प्राथमिक चरण निम्नलिखित में से किससे संबंधित है:</p> <p>(A) गी-स्कूल (B) ग्रेड १-२ (C) ग्रेड ३-५ (D) ग्रेड ६-८</p>	<p>NEP 2020 ਵੱਲੋਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਸਕੂਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਤਿਹਾਈ ਦਾ ਪੜਾਅ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ:</p> <p>(A) ਪ੍ਰੀ-ਸਕੂਲ (B) ਗ੍ਰੇਡ 1-2 (C) ਗ੍ਰੇਡ 3-5 (D) ਗ੍ਰੇਡ 6-8</p>
30)	<p>निपुण (NIPUN) भारत मिशन पर बल देता है।</p> <p>(A) छात्रों में जीवन कौशल विकसित करना (B) छात्रों को मौलिक साक्षरता और संख्यात्मक कौशल विकसित करना (C) छात्रों के व्यावसायिक कौशल का विकास करना (D) छात्रों के सामाजिक कौशल का विकास करना</p>	<p>ਨਿਪੁਨ (NIPUN) ਭਾਰਤ ਮਿਸ਼ਨ ਬਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।</p> <p>(A) ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜੀਵਨ ਦੇ ਹੁਨਰ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕਰਨਾ (B) ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਾਖਰਤਾ ਅਤੇ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਹੁਨਰ ਨੂੰ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨਾ (C) ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਹੁਨਰ ਨੂੰ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨਾ (D) ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਹੁਨਰ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕਰਨਾ</p>

31)	<p>निम्नलिखित में से कौन सी धारणा गैर-निर्देशक परामर्श से संबंधित नहीं है?</p> <p>(A) परामर्श के उद्देश्य मुख्य रूप से समस्या समाधान की स्थिति के माध्यम से प्राप्त किए जाते हैं</p> <p>(B) भावनात्मक गड़बड़ी किसी व्यक्ति को ठीक से समाप्त होने से रोकने का प्राथमिक कारण है</p> <p>(C) यदि अवसर दिया जाए तो ग्राहक अपने लिए उन लक्ष्यों का चयन करेंगे जिनके परिणामस्वरूप सबसे अधिक खुशी मिलने की संभावना है</p> <p>(D) काफी कम समय में, परामर्श को स्थिति उस बिंदु तक विकसित होनी चाहिए जहां ग्राहक स्वतंत्र रूप से काम करने में सक्षम हो जाएंगे</p>	<p>ये धारणाएँ विशेष रूप से गैर-निर्देशक सलाह प्रदाताओं से संबंधित नहीं हैं।</p> <p>(A) सलाह-प्रदाताओं के लिए मुझे 'उ' से संबंधित होने की आवश्यकता नहीं है।</p> <p>(B) एक प्राथमिक कारण यह है कि व्यक्ति को सही दिशा में अग्रसर करने में रोकने का मुझे कारण है।</p> <p>(C) ग्राहक को सलाह देना चाहिए, 'उ' को सलाह देना चाहिए। यदि 'उ' को सलाह देना चाहिए तो 'उ' को सलाह देना चाहिए।</p> <p>(D) एक प्रमुख बिंदु यह है कि, सलाह की स्थिति एक बिंदु तक विकसित होनी चाहिए। यदि 'उ' को सलाह देना चाहिए तो 'उ' को सलाह देना चाहिए।</p>
32)	<p>कक्षा में अनुपस्थिति को कम किया जा सकता है:</p> <p>(A) छात्रों को प्रेरित करना</p> <p>(B) छात्रों की अनुपस्थिति को कम करना</p> <p>(C) कक्षा में प्रभावी ढंग से पढ़ाना</p> <p>(D) छात्रों को यह एहसास कराना कि कक्षा में अनुपस्थित रहना बुरा है</p>	<p>कक्षा में अनुपस्थिति को कम करने के लिए प्रभावी ढंग से पढ़ाना सबसे अधिक प्रभावी है।</p> <p>(A) छात्रों को प्रेरित करना</p> <p>(B) छात्रों की अनुपस्थिति को कम करना</p> <p>(C) कक्षा में प्रभावी ढंग से पढ़ाना</p> <p>(D) छात्रों को यह एहसास कराना कि कक्षा में अनुपस्थित रहना बुरा है</p>
33)	<p>शब्द "उपदेशात्मक" किससे संबंधित है:</p> <p>(A) शिक्षक केंद्रित शिक्षण पद्धति</p> <p>(B) शिक्षा की बाल केंद्रित विधि</p> <p>(C) शिक्षा के सांस्कृतिक पहलू</p> <p>(D) शिक्षा के नैतिक पहलू</p>	<p>उपदेशात्मक शब्द इससे संबंधित है:</p> <p>(A) शिक्षक केंद्रित शिक्षण पद्धति</p> <p>(B) शिक्षा की बाल केंद्रित विधि</p> <p>(C) शिक्षा के सांस्कृतिक पहलू</p> <p>(D) शिक्षा के नैतिक पहलू</p>
34)	<p>नए विचारों को सीखने तथा उन विचारों का उपयोग करने की प्रक्रिया कहलाती है:</p> <p>(A) सहयोग</p> <p>(B) आत्मसात</p> <p>(C) संस्कृतिकरण</p> <p>(D) प्रतिस्पर्धा</p>	<p>नए विचारों को सीखने तथा उन विचारों का उपयोग करने की प्रक्रिया कहलाती है:</p> <p>(A) सहयोग</p> <p>(B) आत्मसात</p> <p>(C) संस्कृतिकरण</p> <p>(D) प्रतिस्पर्धा</p>
35)	<p>'किंडरगार्टन के जनक' के रूप में किसे जाना जाता है?</p> <p>(A) फ्रॉबेल</p> <p>(B) ब्रूम</p> <p>(C) फ्रॉबेल</p> <p>(D) फ्रॉबेल</p>	<p>'किंडरगार्टन के जनक' के रूप में किसे जाना जाता है?</p> <p>(A) फ्रॉबेल</p> <p>(B) ब्रूम</p> <p>(C) फ्रॉबेल</p> <p>(D) फ्रॉबेल</p>

36)	<p>भारतीय संविधान में निम्नलिखित में से कौन सा अनुच्छेद शैक्षणिक संस्थानों की स्थापना और प्रशासन को 'अल्पसंख्यकों के अधिकारों' से संबंधित है?</p>	<p>भारतीय संविधान में 'अल्पसंख्यकों के अधिकारों' से संबंधित है।</p>
	(A) अनुच्छेद 29	(A) अनुच्छेद 29
	(B) अनुच्छेद 30	(B) अनुच्छेद 30
	(C) अनुच्छेद 31	(C) अनुच्छेद 44
	(D) अनुच्छेद 32	(D) अनुच्छेद 46
37)	<p>निम्नलिखित में से कौन सा एक स्कूल में मानव संसाधन का एक घटक है?</p>	<p>होना 'विद्यार्थी' के लिए शिक्षण के लिए एक घटक है।</p>
	(A) प्रधान शिक्षक	(A) प्रबंधक कमेटी
	(B) शिक्षक	(B) अधिष्ठाता
	(C) छात्र	(C) विद्यार्थी
	(D) से सभा	(D) शिक्षक
38)	<p>निम्न में से मनोविज्ञान की सबसे पुरानी विचारधारा कौनसी है?</p>	<p>होना 'विद्यार्थी' के लिए शिक्षण के लिए एक घटक है।</p>
	(A) समष्टिवाद	(A) समष्टिवाद
	(B) व्यवहारवाद	(B) व्यवहारवाद
	(C) संरचनावाद	(C) संरचनावाद
	(D) प्रकाशवाद	(D) कार्यात्मकता
39)	<p>'छात्र की चिंता' पुस्तक के लेखक हैं:</p>	<p>विद्यार्थी 'छात्र की चिंता' के लेखक हैं:</p>
	(A) सिगमंड फ्रायड	(A) सिगमंड फ्रायड
	(B) हर्बर्ट स्पेंसर	(B) हर्बर्ट स्पेंसर
	(C) जेम्स वॉट	(C) जेम्स वॉट
	(D) जॉन डेवी	(D) जॉन डेवी
40)	<p>कोहलबर्ग द्वारा वर्णित बच्चों के नैतिक विकास को आगे बढ़ाने के लिए प्रस्तावित नीतियां:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. सजा से बचना 2. अच्छे लड़कों का रवैया 3. सामाजिक अनुबंध 4. सिद्धांत 5. कानून एवं व्यवस्था नैतिकता 6. स्वार्थ 	<p>कोहलबर्ग द्वारा वर्णित बच्चों के नैतिक विकास को आगे बढ़ाने के लिए प्रस्तावित नीतियां:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. सजा से बचना 2. अच्छे लड़कों का रवैया 3. सामाजिक नियंत्रण 4. सिद्धांत 5. कानून एवं व्यवस्था नैतिकता 6. स्वार्थ
	(A) 6, 1, 3, 2, 4, 5	(A) 6, 1, 3, 2, 4, 5
	(B) 1, 2, 3, 4, 6, 5	(B) 1, 2, 3, 4, 6, 5
	(C) 6, 1, 2, 3, 5, 4	(C) 6, 1, 2, 3, 5, 4
	(D) 1, 6, 2, 5, 3, 4	(D) 1, 6, 2, 5, 3, 4

ਭਾਗ-ਸੀ: ਸਾਮਾਨ्य मानसिक क्षमता/योग्यता परीक्षण		ਭਾਗ-ਸੀ: ਅਮ ਮਾਨਸਿਕ ਯੋਗਤਾ	
दिशा-निर्देश (प्रश्न संख्या 41-42): ये प्रश्न निम्नलिखित पाँच संख्याओं पर आधारित हैं: 428, 724, 365, 946, 579		दिशा-निर्देश (पृ. नं. 41-42) दिव ਸਵਾਲ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਪੰਜ ਨੰਬਰਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹਨ: 428, 724, 365, 946, 579	
41)	यदि सप्त संख्याओं में से 2 घटाया जाए और विषम संख्याओं में से 1 घटाया जाए, तो इस प्रकार बनी कितनी संख्याएँ 4 से पूर्णतः विभाज्य होंगी?	ਜੇਕਰ ਸੱਤ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਵਿਚੋਂ 2 ਘਟਾਇਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਵਿਸਮ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਵਿਚ 1 ਘਟਾਇਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣਨ ਵਾਲੀਆਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਸੰਖਿਆਵਾਂ 4 ਨਾਲ ਵੰਡੀ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ?	
(A)	0	(A)	0
(B)	1	(B)	1
(C)	2	(C)	2
(D)	3	(D)	3
42)	दूसरे सबसे बड़ी संख्या के तीसरे अंक और तीसरी सबसे छोटी संख्या के दूसरे अंक का योग क्या है?	ਦੂਜੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸੰਖਿਆ ਦੇ ਤੀਜੇ ਅੰਕ ਅਤੇ ਤੀਜੀ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਨੰਬਰ ਦੇ ਦੂਜੇ ਅੰਕ ਦਾ ਜੋੜ ਕੀ ਹੈ?	
(A)	9	(A)	9
(B)	10	(B)	10
(C)	11	(C)	11
(D)	12	(D)	12
43)	निम्नलिखित श्रृंखला में कितने I के ठीक पहले और बाद में H है? H I H I I T H H H I H I H I I H H I I I H H H I H I H I H I I H H I H	ਹੇਠਲੀ ਲੜੀ ਵਿੱਚ H ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ I ਦੇਵੇਂ ਹਨ? H I H I I T H H H I H I H I I H H I I I H H H I H I H I H I I H H I H	
(A)	6	(A)	6
(B)	7	(B)	7
(C)	8	(C)	8
(D)	9	(D)	9
44)	निम्नलिखित अक्षरों के समूह में वह समूह ज्ञात कीजिए जिसमें समूह में आसन्न अक्षरों में छूटे अक्षरों की संख्या स्थिर है।	ਐਮਰਾ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਸਮੂਹ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਸਮੂਹ ਲੱਭੋ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਮੂਹ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਐਮਰਾ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਛੁੱਟੇ ਗਏ ਐਮਰਾ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਸਥਿਰ ਹੈ।	
(A)	EZUP	(A)	EZUP
(B)	STAB	(B)	STAB
(C)	ORTX	(C)	ORTX
(D)	EMQN	(D)	EMQN
दिशा-निर्देश (प्रश्न संख्या 45-46): निम्नलिखित प्रत्येक प्रश्न में, एक अर्धपूर्ण को अव्यवस्थित अक्षर शब्द दिए गए हैं। आपका इन अक्षरों को दिए गए विकल्पों में से पुनर्व्यवस्थित करना आवश्यक है, शब्द लगभग पुनर्व्यवस्थित शब्द के अर्थ के समान हो।		दिशा-ਨਿਰਦੇਸ਼ - (ਪ੍ਰ. ਨੰ. 45-46): ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ, ਅਰਧਪੂਰਨ ਅੱਖਰ ਲਬਦ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਅੱਖਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਮੁੜ ਵਿਵਸਥਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਲਬਦ ਲਗਭਗ ਮੁੜ ਵਿਵਸਥਿਤ ਲਬਦ ਦੇ ਅਰਥ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ।	

45)	ANGHSIR		ANGHSIR	
	(A)	DECREASE	(A)	DECREASE
	(B)	DECORATE	(B)	DECORATE
	(C)	DILIGENT	(C)	DILIGENT
46)	RATDHE		RATDHE	
	(A)	PROFIT	(A)	PROFIT
	(B)	GAIN	(B)	GAIN
	(C)	COMPOSE	(C)	COMPOSE
47)	शहर 'E', शहर 'N' के पश्चिम में है। शहर 'S', शहर 'E' के दक्षिण में है। यदि शहर 'L' शहर 'S' के पूर्व में है, तो शहर 'L' शहर 'E' के संबंध में किस दिशा में स्थित है?		ਸ਼ਹਿਰ 'E' ਸ਼ਹਿਰ 'N' ਦੇ ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਹੈ। ਸ਼ਹਿਰ 'S' ਸ਼ਹਿਰ 'E' ਦੇ ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਸ਼ਹਿਰ 'L' ਸ਼ਹਿਰ 'S' ਦੇ ਪੂਰਬ ਵੱਲ ਹੈ, ਤਾਂ ਸ਼ਹਿਰ 'L' ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹਿਰ 'E' ਕਿਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਹੈ?	
	(A)	दक्षिण	(A)	ਦੱਖਣ
	(B)	उत्तर	(B)	ਉੱਤਰ
	(C)	दक्षिण-पूर्व	(C)	ਦੱਖਣ-ਪੂਰਬ
48)	सुमन उत्तर दिशा में खड़ा है। वह वायव्य दिशा में १८०° और फिर दक्षिणावर्त दिशा में २२५ घूमती है। अब उसका मुख किस दिशा की ओर है?		ਸੁਮਨ ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਕਰਕੇ ਖੜਾ ਹੈ। ਉਹ ਖੜੀ ਦੀ ਚਿਰੇਯੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ 180° ਅਤੇ ਫਿਰ ਖੜੀ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ 225° ਘੁਮਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਹੁਣ ਕਿਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਖੜਾ ਹੈ?	
	(A)	पूर्व	(A)	ਪੂਰਬ
	(B)	उत्तर-पूर्व	(B)	ਉੱਤਰ-ਪੂਰਬ
	(C)	पश्चिम	(C)	ਪੱਛਮ
49)	दिया-निर्देश (प्रश्न संख्या 49): निम्नलिखित जानकारी पढ़ें और इस जानकारी के आधार पर नीचे दिये गये प्रश्न हें उत्तर दें: I. यदि, 'R × S' का अर्थ है 'R, S का पिता है' II. यदि, 'R + S' का अर्थ है 'R, S की पत्नी है' III. यदि, 'R & S' का अर्थ है 'R, S का पुत्र है' IV. यदि, 'R - S' का अर्थ है 'R, S की बेटी है'		ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼-(ਪ੍ਰ. ਨੰ. 49): ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੋ ਅਤੇ ਇਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿਓ: I. ਜੇਕਰ, 'R × S' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ 'R, S ਦਾ ਪਿਤਾ ਹੈ' II. ਜੇਕਰ, 'R + S' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ 'R, S ਦੀ ਪਤਨੀ ਹੈ' III. ਜੇਕਰ, 'R & S' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ 'R, S ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ' IV. ਜੇਕਰ, 'R - S' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ 'R, S ਦੀ ਬੇਟੀ ਹੈ'	
	अभिव्यक्ति में 'A', 'D' का प्रतीक है यह स्थापित करने के लिए प्रश्न चिह्न (?) के स्थान पर क्या आएगा— $A ? B + C \times D$		ਸਮੀਕਰਨ ਵਿੱਚ 'A', 'D' ਦਾ ਭਤੀਜਾ ਹੈ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚਿੰਨ੍ਹ (?) ਦੀ ਥਾਂ ਕੀ ਆਵੇਗਾ— $A ? B + C \times D$	
	(A)	+	(A)	+
	(B)	-	(B)	-
(C)	*	(C)	*	
(D)	÷	(D)	÷	

50)	<p>एक निश्चित वर्ष में, जनवरी में ठीक चार शुक्रवार और ठीक चार सोमवार थे। उस वर्ष १९ जनवरी की सप्ताह का कौन सा दिन था?</p> <p>(A) शनिवार (B) रविवार (C) सोमवार (D) मंगलवार</p>	<p>ਇੱਕ ਖਾਸ ਸਾਲ ਵਿੱਚ, ਜਨਵਰੀ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ ਚਾਰ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਚਾਰ ਸੋਮਵਾਰ ਸਨ। ਉਸ ਸਾਲ 19 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਹਫ਼ਤੇ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਦਿਨ ਸੀ?</p> <p>(A) ਸ਼ਨੀਵਾਰ (B) ਐਤਵਾਰ (C) ਸੋਮਵਾਰ (D) ਮੰਗਲਵਾਰ</p>
51)	<p>ਕਿਸी क्रम में अंक १, २, ३ और ४ (दोहराए बिना) का उपयोग करके चार अंकों की कितनी संख्याएँ बनाई जा सकती हैं?</p> <p>(A) 12 (B) 16 (C) 20 (D) 24</p>	<p>ਕਿਸੇ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਅੰਕ 1, 2, 3 ਅਤੇ 4 (ਬਿਨਾਂ ਦੁਹਰਾਏ) ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਕਿੰਨੇ ਚਾਰ-ਅੰਗੀ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ?</p> <p>(A) 12 (B) 16 (C) 20 (D) 24</p>
52)	<p>एक पुस्तकालय में खणित की पांच अलग-अलग किताबें, अंग्रेजी की तीन अलग-अलग किताबें और विज्ञान की चार अलग-अलग किताबें हैं। (प्रत्येक अलग-अलग विषय की) दो पुस्तकों जारी करने की कितनी विधियाँ हैं?</p> <p>(A) 60 (B) 47 (C) 15 (D) 12</p>	<p>ਇੱਕ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਵਿੱਚ ਗਣਿਤ ਦੀਆਂ ਪੰਜ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਤਾਬਾਂ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਤਾਬਾਂ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਤਾਬਾਂ ਹਨ। (ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ) ਦੋ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਤਰੀਕੇ ਹਨ?</p> <p>(A) 60 (B) 47 (C) 15 (D) 12</p>
<p>दिया-निर्देश (प्रश्न संख्या 53-54): दिए गए विकल्पों में से संबंधित शब्द का चयन कीजिए:</p>		<p>ਦਿੱਤਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ - (ਪ੍ਰ. ਨੰ. 53-54): ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਲਬਦ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ:</p>
53)	<p>Entomology : Insects :: Ornithology : ?</p> <p>(A) Mosquito (B) Fungi (C) Birds (D) Microbes</p>	<p>Entomology : Insects :: Ornithology : ?</p> <p>(A) Mosquito (B) Fungi (C) Birds (D) Microbes</p>
54)	<p>Misogynist : Women :: Misanthrope : ?</p> <p>(A) God (B) Humanity (C) Witch (D) Patriot</p>	<p>Misogynist : Women :: Misanthrope : ?</p> <p>(A) God (B) Humanity (C) Witch (D) Patriot</p>
55)	<p>तस्वीर में एक महिला को ओर इशारा करते हुए, रवि ने कहा, "उसके दादा की इकलौती बेटी मेरी पत्नी है।" रवि उस महिला से किस प्रकार संबंधित है?</p>	<p>ਫੋਟੋ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਔਰਤ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਏ, ਰਵੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਉਸਦੇ ਦਾਦਾ ਜੀ ਦੀ ਇਕਲੌਤੀ ਥੀ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਹੈ।" ਰਵੀ ਦਾ ਉਸ ਔਰਤ ਨਾਲ ਕੀ ਸਬੰਧ ਹੈ?</p>

	(A) पिता		(A) पिता																																																																								
	(B) चाचा		(B) चाचा																																																																								
	(C) भाई		(C) भ्राता																																																																								
	(D) बेटा		(D) पुत्र																																																																								
56)	पांच व्यक्ति P, Q, R, S और T एक इमारत की पांच मजिलों पर रहते हैं लेकिन ज़रूरी नहीं कि इसी क्रम में हों। भूतल की संख्या १ है और सबसे ऊपरी मजिल की संख्या ५ है। P और Q के बीच तीन मजिल हैं। R, S के ऊपर की किसी मजिल पर रहता है। मजिल संख्या ३ पर कौन रहता है।		ਪੰਜ ਵਿਅਕਤੀ P, Q, R, S, ਅਤੇ T ਇਮਾਰਤ ਦੀਆਂ ਪੰਜ ਮੰਜਿਲਾਂ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਸ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਹੋਣ। ਹੇਠਲੀ ਮੰਜਿਲ ਦਾ ਨੰਬਰ 1 ਹੈ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਪਰਲੀ ਮੰਜਿਲ ਨੂੰ 5 ਨੰਬਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। P ਅਤੇ Q ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਤਿੰਨ ਮੰਜਿਲਾਂ ਹਨ। R, S ਤੋਂ ਉੱਪਰਲੀ ਮੰਜਿਲ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਫਲੋਰ ਨੰਬਰ 3 'ਤੇ ਕੌਣ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।																																																																								
	(A) R		(A) R																																																																								
	(B) S		(B) S																																																																								
	(C) T		(C) T																																																																								
	(D) निर्धारित नहीं किया जा सकता		(D) ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ																																																																								
57)	उस वेन आरेख का चयन करें जो निम्नलिखित वर्गों के मध्य संबंध को सर्वोत्तम रूप से दर्शाता है माता-पिता, प्रसिद्ध व्यक्ति, किसान		ਵੇਨ ਚਿੱਤਰ ਚੁਣੋ ਜਿਹੜਾ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ: ਮਾਪੇ, ਮਸ਼ਹੂਰ ਵਿਅਕਤੀ, ਕਿਸਾਨ																																																																								
	(A)		(A)																																																																								
	(B)		(B)																																																																								
	(C)		(C)																																																																								
	(D)		(D)																																																																								
<p>दिशा-निर्देश (प्रश्न संख्या ५८): निम्नलिखित जानकारी को ध्यानपूर्वक पढ़ें और नीचे दिए गए प्रश्न का उत्तर दें: दिए गए आयुक्त में, एक अक्षर को पहले उसकी पंक्ति संख्या से और उसके बाद उसके कॉलम नंबर से दर्शाया जा सकता है, उदाहरण के लिए, H को ११, २३ आदि द्वारा दर्शाया जा सकता है। (A, B, C, D) में से संख्या युग्मों के एक सेट को पहचानें। जो दिए गए शब्द का प्रतिनिधित्व करता है।</p>		<p>ਨਿਰਦੇਸ਼-(ਪ੍ਰ. ਨੰ. 58): ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੋ ਅਤੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿਓ: ਦਿੱਤੇ ਮੈਟ੍ਰਿਕਸ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਅੱਖਰ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸਦੀ ਕਤਾਰ ਸੰਖਿਆ ਵੱਲੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਬਾਅਦ ਇਸਦੇ ਕਾਲਮ ਨੰਬਰ ਵੱਲੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, H ਨੂੰ 11, 23 ਆਦਿ ਵੱਲੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (A, B, C, D) ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੰਖਿਆ ਜੋੜਿਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰੋ। ਜੋ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।</p>																																																																									
	<table border="1"> <tr><td></td><td>0</td><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td></tr> <tr><td>0</td><td>A</td><td>R</td><td>S</td><td>T</td><td>H</td></tr> <tr><td>1</td><td>T</td><td>H</td><td>A</td><td>R</td><td>S</td></tr> <tr><td>2</td><td>R</td><td>S</td><td>T</td><td>H</td><td>A</td></tr> <tr><td>3</td><td>H</td><td>A</td><td>R</td><td>S</td><td>T</td></tr> <tr><td>4</td><td>S</td><td>T</td><td>H</td><td>A</td><td>E</td></tr> </table>		0	1	2	3	4	0	A	R	S	T	H	1	T	H	A	R	S	2	R	S	T	H	A	3	H	A	R	S	T	4	S	T	H	A	E		<table border="1"> <tr><td></td><td>0</td><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td></tr> <tr><td>0</td><td>A</td><td>R</td><td>S</td><td>T</td><td>H</td></tr> <tr><td>1</td><td>T</td><td>H</td><td>A</td><td>R</td><td>S</td></tr> <tr><td>2</td><td>R</td><td>S</td><td>T</td><td>H</td><td>A</td></tr> <tr><td>3</td><td>H</td><td>A</td><td>R</td><td>S</td><td>T</td></tr> <tr><td>4</td><td>S</td><td>T</td><td>H</td><td>A</td><td>E</td></tr> </table>		0	1	2	3	4	0	A	R	S	T	H	1	T	H	A	R	S	2	R	S	T	H	A	3	H	A	R	S	T	4	S	T	H	A	E
	0	1	2	3	4																																																																						
0	A	R	S	T	H																																																																						
1	T	H	A	R	S																																																																						
2	R	S	T	H	A																																																																						
3	H	A	R	S	T																																																																						
4	S	T	H	A	E																																																																						
	0	1	2	3	4																																																																						
0	A	R	S	T	H																																																																						
1	T	H	A	R	S																																																																						
2	R	S	T	H	A																																																																						
3	H	A	R	S	T																																																																						
4	S	T	H	A	E																																																																						

58)	STAR (A) 21, 34, 41, 32 (B) 02, 22, 24, 33 (C) 40, 03, 31, 13 (D) 33, 34, 12, 10	STAR (A) 21, 34, 41, 32 (B) 02, 22, 24, 33 (C) 40, 03, 31, 13 (D) 33, 34, 12, 10
59)	<p>ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਕਥਨਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਾਦ ਚਾਰ ਵਿਕਲਪ I, II, III ਅਤੇ IV ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੋ ਅਤੇ ਕਿਹੜੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੇ ਸਹੀ ਜਵਾਬ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਚੁਣੋ ਕਿਹੜੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਜਵਾਬ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਚੁਣੋ।</p> <p>ਕਥਨ: ਸਾਰੀ ਬਿਲਿਲੀਆਂ ਚੂਹੇ ਹਨ। ਸਾਰੀ ਚੂਹੇ ਕਬੂਤਰ ਹਨ। ਸਾਰੀ ਕਬੂਤਰ ਮੋਰ ਹਨ।</p> <p>ਵਿਕਲਪ: I. ਸਾਰੀ ਬਿਲਿਲੀਆਂ ਮੋਰ ਹਨ। II. ਕੁਝ ਮੋਰ ਬਿਲਿਲੀਆਂ ਹਨ। III. ਕੁਝ ਕਬੂਤਰ ਬਿਲਿਲੀਆਂ ਹਨ। IV. ਸਾਰੀ ਚੂਹੇ ਬਿਲਿਲੀਆਂ ਹਨ।</p> (A) I ਅਤੇ II ਅਨੁਸਾਰੀ ਚੁਣੇ ਗਏ ਹਨ। (B) I, II ਅਤੇ III ਅਨੁਸਾਰੀ ਚੁਣੇ ਗਏ ਹਨ। (C) ਸਾਰੀ ਵਿਕਲਪਾਂ ਅਨੁਸਾਰੀ ਚੁਣੇ ਗਏ ਹਨ। (D) ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਕਲਪ ਅਨੁਸਾਰੀ ਨਹੀਂ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ।	<p>ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ, ਤਿੰਨ ਕਥਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚਾਰ ਸਿੱਟੇ ਨੰਬਰ I, II, III ਅਤੇ IV ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਸਿੱਟਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੋ ਅਤੇ ਕਿਹੜੇ ਸਿੱਟਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੇ ਸਹੀ ਜਵਾਬ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਚੁਣੋ ਕਿਹੜੇ ਸਿੱਟੇ (ਆ) ਤਰਕਮੂਰਤ ਚੁਣੇ ਗਏ ਹਨ।</p> <p>ਕਥਨ: ਸਾਰੀਆਂ ਬਿੱਲੀਆਂ ਚੂਹੇ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਚੂਹੇ ਕਬੂਤਰ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਕਬੂਤਰ ਮੋਰ ਹਨ।</p> <p>ਸਿੱਟੇ: I. ਸਾਰੀਆਂ ਬਿੱਲੀਆਂ ਮੋਰ ਹਨ। II. ਕੁਝ ਮੋਰ ਬਿੱਲੀਆਂ ਹਨ। III. ਕੁਝ ਕਬੂਤਰ ਬਿੱਲੀਆਂ ਹਨ। IV. ਸਾਰੇ ਚੂਹੇ ਬਿੱਲੀਆਂ ਹਨ।</p> (A) I ਅਤੇ II ਦਾ ਅਨੁਸਾਰੀ ਚੁਣੇ ਗਏ ਹਨ। (B) I, II ਅਤੇ III ਦਾ ਅਨੁਸਾਰੀ ਚੁਣੇ ਗਏ ਹਨ। (C) ਸਾਰੇ ਸਿੱਟਿਆਂ ਦਾ ਅਨੁਸਾਰੀ ਚੁਣੇ ਗਏ ਹਨ। (D) ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿੱਟੇ ਦਾ ਅਨੁਸਾਰੀ ਨਹੀਂ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ।
60)	<p>ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦੋ ਕਥਨਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਾਦ I ਅਤੇ II ਸਮਝਾਏ ਗਏ ਵਿਕਲਪ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੋ ਅਤੇ ਕਿਹੜੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੇ ਸਹੀ ਜਵਾਬ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਚੁਣੋ ਕਿਹੜੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਜਵਾਬ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਚੁਣੋ।</p> <p>ਕਥਨ: ਕੁਝ ਟੁਕਾਨੇ ਕਾਲਜ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਕਾਲਜੇ ਅਸਪਤਾਲ ਹਨ।</p> <p>ਵਿਕਲਪ: I. ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਲਜ ਟੁਕਾਨੇ ਅਸਪਤਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। II. ਸਾਰੇ ਅਸਪਤਾਲ ਕਾਲਜੇ ਹਨ।</p> (A) ਕੇਵਲ ਵਿਕਲਪ I ਅਨੁਸਾਰੀ ਚੁਣੇ ਗਏ ਹਨ। (B) ਕੇਵਲ ਵਿਕਲਪ II ਅਨੁਸਾਰੀ ਚੁਣੇ ਗਏ ਹਨ। (C) ਨਾ I ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ II ਅਨੁਸਾਰੀ ਚੁਣੇ ਗਏ ਹਨ। (D) I ਅਤੇ II ਦੋਵੇਂ ਅਨੁਸਾਰੀ ਚੁਣੇ ਗਏ ਹਨ।	<p>ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਦੋ ਕਥਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋ ਸਿੱਟੇ ਨੰਬਰ I ਅਤੇ II ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਸਿੱਟਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੋ ਅਤੇ ਕਿਹੜੇ ਸਿੱਟਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੇ ਸਹੀ ਜਵਾਬ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਚੁਣੋ ਕਿਹੜੇ ਸਿੱਟੇ (ਆ) ਤਰਕਮੂਰਤ ਚੁਣੇ ਗਏ ਹਨ।</p> <p>ਕਥਨ: ਕੁਝ ਟੁਕਾਨੇ ਕਾਲਜ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਕਾਲਜੇ ਅਸਪਤਾਲ ਹਨ।</p> <p>ਸਿੱਟੇ: I. ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਲਜ ਟੁਕਾਨੇ ਅਸਪਤਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। II. ਸਾਰੇ ਅਸਪਤਾਲ ਕਾਲਜੇ ਹਨ।</p> (A) ਸਿਰਫ ਸਿੱਟਾ I ਦਾ ਅਨੁਸਾਰੀ ਚੁਣੇ ਗਏ ਹਨ। (B) ਸਿਰਫ ਸਿੱਟਾ II ਦਾ ਅਨੁਸਾਰੀ ਚੁਣੇ ਗਏ ਹਨ। (C) ਨਾ I ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ II ਦਾ ਅਨੁਸਾਰੀ ਚੁਣੇ ਗਏ ਹਨ। (D) I ਅਤੇ II ਦੋਵੇਂ ਅਨੁਸਾਰੀ ਚੁਣੇ ਗਏ ਹਨ।
